

УДК 343.9:347(477)

Ольга Ковальчук,*ад'юнкта кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ

Стаття присвячена розкриттю особливостей тактики проведення різних видів огляду під час розслідування шахрайства у сфері діяльності кредитної спілки. Детально розглянуто підготовчий, робочий та заключний етапи проведення огляду місця події, підстави його проведення, методи проведення залежно від об'єкта дослідження. Наведено типовий перелік документів, що можуть оглядатися слідчим, та звернено увагу на ті ознаки, які необхідно зазначити в протоколі огляду.

Ключові слова: документ, кредитні спілки, огляд місця події, розслідування, слідчі (розшукові) дії, шахрайство.

Постановка проблеми. Набрання чинності у 2012 р. Кримінальним процесуальним кодексом України поклало відлік новому етапу розвитку національного кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики. Суттєвих змін зазнав інститут слідчих дій – засобів пізнавальної діяльності, що дають змогу повно, об'єктивно та всебічно дослідити обставини події минулого і прийняти справедливе й обґрунтоване рішення. Незважаючи на зміни, огляд був і залишається найбільш поширеною з усіх слідчих (розшукових) дій, що проводиться практично в кожному кримінальному провадженні.

Стан дослідження. Питання тактики проведення огляду місця події завжди перебували у центрі уваги практичних працівників, вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як О. Я. Баєв, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, І. Є. Биховський, О. М. Васильєв, А. І. Вінберг, В. П. Водяницький, А. Ф. Волобуєв, Ф. В. Глазирін, В. І. Громов, Н. І. Клименко, О. Н. Колесниченко, В. П. Колмаков, В. О. Коновалова, І. Х. Максатов, І. А. Матусевич, С. П. Митричев, Б. Я. Петелін, В. І. Попов, О. Р. Рагінов, М. В. Салтевський, К. О. Чаплинський, В. Ю. Шепітько, І. М. Якимов, та багатьох інших.

Метою статті є з'ясування особливостей тактики проведення огляду під час досудового розслідування шахрайства у сфері діяльності кредитної спілки (далі – КС).

Виклад основних положень. Відповідно до ст. 237 КПК України, огляд – це слідча (розшукова) дія, під час якої виявляють, безпосередньо сприймають, оцінюють і фік-

сують стан, властивості та ознаки матеріальних об'єктів з метою отримання фактичних даних, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні. Згідно з ч. 3 ст. 214 КПК України, у невідкладних випадках він може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Такі відомості повинні бути внесені негайно після завершення огляду. Він проводиться слідчим або прокурором з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 237 КПК України) [5]. Законодавець розрізняє чотири види огляду: огляд місцевості, огляд приміщення, огляд речей, огляд документів.

Найбільш поширеною першочерговою слідчою (розшуковою) дією є огляд місця події, що є різновидом огляду. Значення цього виду огляду важко переоцінити. Результати, отримані під час проведення огляду місця події, як правило, є тією відправною базою, від якої залежить весь подальший хід розслідування. Особливо велике значення має огляд місця події в тому разі, коли слідчий розпочинає розслідування, маючи лише інформацію про виявлення слідів злочину і огляд, по суті, є єдиною можливістю встановити багато важливих для розкриття злочину обставин. Водночас вивчення та аналіз практики проведення огляду місця події свідчить, що не менше 25 % із них проводиться з порушенням вимог кримінального процесуального законодавства, а більше 50 % – з порушенням рекомендацій щодо тактики його проведення [8, с. 253].

Огляд характеризується такими ознаками, як своєчасність, невідкладність,

об'єктивність, повнота, наступальність та єдине керівництво. Під час огляду на місці події виявляють, безпосередньо сприймають, оцінюють і фіксують стан, властивості та ознаки матеріальних об'єктів з метою отримання фактичних даних, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні.

Огляд, як пише В. Ю. Шепітько, повинен забезпечувати можливість виявлення та закріплення слідів злочину у межах обстановки будь-якого місця події, охоплювати прийоми та методи всебічного дослідження будь-яких об'єктів матеріального світу. Від своєчасного і якісного огляду місця події в багатьох випадках залежить успіх розслідування загалом. Огляд місця події є первинною і невідкладною слідчою дією. Це пояснюється необхідністю отримання інформації про обставини події у первісному, незмінному стані, оскільки будь-яке зволікання спричиняє втрату речових доказів, зміну слідової картини. Невідкладність огляду місця події пояснюється також необхідністю оперативного отримання інформації з метою організації розшуку злочинця, а також проведення інших слідчих (розшукових) дій, спрямованих на розслідування злочину [4, с. 218].

Огляд місця події, як зазначає Є. І. Макаренко, є невідкладною слідчою дією, спрямованою на дослідження території (помешкання або споруди), де сталася подія, що містить ознаки злочину [12, с. 410]. Дослідження обстановки місця та характер вчиненої події дає змогу отримати необхідну вихідну інформацію про обставини кримінального правопорушення та визначити напрями розслідування. Однак суттєвим фактором, який впливає на можливість слідчого у виявленні на місці події слідів, є час, що проходить з моменту вчинення кримінального правопорушення до проведення слідчого огляду. Окремі автори (В. П. Уласов) зауважують, що огляд повинен мати «творчий характер», інші думають, що його проведення вимагає «справжнього наукового підходу» (В. П. Колмаков), що він є одночасно і дослідницьким, і творчим (М. Л. Іоффе), його мета – виявлення й закріплення ознак і станів різних предметів для встановлення обставин, що мають значення для справи (О. М. Васильєв, В. К. Лисиченко, М. С. Строгович) [11, с. 306]. Спірні питання щодо визначення поняття огляду місця події існують і через те, що ні у КПК 1960 р., ні у КПК 2012 р. законодавець не дав його чіткого визначення.

Аналізуючи визначення поняття огляду, яке було дане різними науковцями, на нашу думку, найбільш вдале визначення з урахуванням сучасних норм КПК України було

сформульоване Є. В. Пряхінін, який зазначає, що огляд місця події – це первинна і невідкладна слідча (розшукова) дія, суть якої полягає у безпосередньому сприйнятті слідчим обстановки місця події, виявленні на ньому слідів та об'єктів, що пов'язані зі справою, вивченні та фіксації їхніх ознак, станів і взаємозв'язків з метою з'ясування суті події, її механізму й інших обставин, що вагомі для правильного вирішення справи по суті [10, с. 226].

Огляд місця події умовно можна поділити на три етапи: підготовчий, робочий, завершальний. Такий поділ не порушує цілісності цієї слідчої (розшукової) дії та забезпечує реалізацію загальних положень тактики огляду. Підготовчий етап починається з моменту ухвалення слідчим рішення про проведення огляду місця події. На цьому етапі слідчий повинен отримати інформацію: 1) про подію, що сталася; 2) про присутність на місці події очевидців; 3) про присутність на місці події працівників поліції та вжиті заходи щодо охорони місця події та збереження слідів; 4) про присутність на місці події постраждалих осіб. На основі цієї інформації слідчий визначає: яким повинен бути склад учасників огляду (кого зі спеціалістів чи інших осіб, наприклад понятих, слід залучити); які технічні засоби потрібні для огляду та їх готовність до використання. Завершується підготовчий етап розподілом обов'язків між учасниками огляду. Слідчий роз'яснює права й обов'язки понятим, інструктує інших осіб, які братимуть участь в огляді.

Серед тактичних прийомів, що зазвичай використовуються безпосередньо під час огляду місця події (робочому етапі), можна назвати такі: 1) визначення меж огляду; 2) вибір послідовності огляду об'єктів, що знаходяться на місці події; 3) вибір методу огляду місця події; 4) залучення понятих до окремих дій під час огляду місця події; 5) спостереження за поведінкою особи, яка повідомила про виявлення кримінального правопорушення; 6) зіставлення слідів, виявлених на місці події, та отриманих даних з іншими вже відомими у справі доказами. Завершальний етап огляду місця події полягає у підведенні підсумків і оцінці всіх встановлених даних з метою перевірки того, чи всі завдання огляду виконані. Після оцінки отриманих результатів слідчий починає їх фіксацію. На цьому етапі він: 1) складає протокол огляду місця події, плани, схеми; 2) упаковує вилучені з місця події об'єкти; 3) вживає заходів для збереження тих об'єктів, що мають доказове значення, але їх неможливо чи недоцільно вилучати з місця події; 5) ознайомлює зі змістом протоколу огляду його учасників і

вживає заходів щодо вирішення заяв, які від них надійшли [10, с. 228–231].

У контексті розслідування шахрайства, яке вчиняється у сфері діяльності КС, місцем події, де проводиться огляд, можуть бути будинки, офіси, де фактично знаходиться КС і за юридичною адресою (в процесі розслідування оглядаються кабінети, службові приміщення, склади, архіви тощо); житлові будинки, земельні ділянки та інше володіння членів (засновників) КС, яке належить їм на праві приватної власності (адже ці приміщення можуть використовуватися для приховування засобів вчинення шахрайства) [2, с. 220]. У разі отримання повідомлення про факт шахрайства, яке вчинилося у КС, огляд доцільно проводити одразу ж після отримання такого повідомлення і його реєстрації в Журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення із подальшим внесенням даних в Єдиний реєстр досудових розслідувань, оскільки саме так буде можливість найбільш повно зафіксувати факти вчинення злочину. Однак, враховуючи специфіку цього виду злочину, а також те, що огляд місця події майже у всіх випадках проводиться у приміщеннях, які перебувають у розпорядженні особи на праві приватної власності, огляд проводиться згідно з правилами КПК України, які передбачені для проведення обшуку. Тобто слідчому за погодженням із прокурором або самому прокурору необхідно звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді, щоб отримати ухвалу на проведення огляду, крім випадків, коли особа (власник) надала добровільну згоду на проведення огляду. Серед способів пересування на місці події під час огляду виділяють такі: ексцентричний, концентричний, фронтальний та вузловий. Також можна побачити згадування про секторний, квадратний і вузловий методи огляду. Якщо виходити зі специфіки розглядуваного нами злочину, то найбільш зручним способом пересування буде квадратний. Наприклад, під час огляду офісного приміщення КС слідчий розбиває досліджувану територію на певні квадрати, оскільки приміщення, в якому знаходиться КС, може складатися з декількох кімнат. Лише оглянувши кожне приміщення окремо, можна буде найбільш точно дослідити обставини вчинення злочину та виявити предмети, речі, документи, які матимуть вагоме значення для досудового розслідування.

Під час розслідування злочинів економічної спрямованості огляд має свої особливості. Вивчення цих особливостей дає змогу: певним чином відтворити окремі сторони, моменти об'єктивно існуючої події злочину;

відобразити інформацію про особу злочинця, особливості предмета злочинного посягання, способу вчинення злочину, на підставі чого можуть бути висунуті версії; отримати дані про кількість правопорушників, що діяли під час скоєння злочину та ін.

Такі відомості можна встановити у процесі огляду документів під час розслідування шахрайства, пов'язаного з діяльністю КС. У криміналістиці документ розглядається як матеріальний об'єкт, на якому за допомогою знаків, символів та інших елементів природної або штучної мови зафіксовано відомості про факти, що мають юридичне значення. Для розслідування шахрайства у сфері діяльності КС можна здійснити розподіл документів залежно від відображених у них відомостей:

1) документи, що мають кримінальний характер та є засобами злочинної діяльності (наприклад, підроблені паспорти організаторів КС; підроблені договори);

2) документи, що мають правомірне походження, але були використані для реалізації злочинного наміру (наприклад, документи господарської діяльності КС; документи фінансової звітності);

3) документи, що мають інформаційне, пізнавальне та орієнтуюче значення для встановлення обставин, що входять до предмета доказування.

Огляд документа – це слідча (розшукова) дія, що полягає у вивченні і дослідженні документів з метою виявлення і фіксування ознак, які надають їм значення речових доказів, а також встановлення достовірності документів чи викладених у них фактів [10, с. 236]. У ході розслідування шахрайства у сфері діяльності КС цю дію необхідно проводити в таких випадках: коли документи містять у собі сліди скоєння злочину або були безпосередньо знаряддям його скоєння; документи, які прямо або непрямо вказують на причетність певної особи чи кола осіб до вчинення шахрайських дій; документи, які не були знаряддям скоєння злочину, але їхній зміст має доказове значення для вивчення необхідних обставин скоєння злочину.

Огляд документів дає змогу правильно організувати та спланувати подальше розслідування. З усіх видів огляду у нашому випадку огляд документа є найбільш інформативним засобом збирання і перевірки доказів. У нашому випадку слідчий буде здійснювати огляд таких документів: установчі документи КС (статут КС, протоколи загальних установчих зборів, засновницька угода, документи про затвердження порядку покриття витрат на реєстрацію; про затвердження положення про роботу окремих

органів управління та формування спеціальних фондів; про визначення структури та політики надання послуг; про залучення та прийняття до КС та ін.); щорічні звіти діяльності КС; документи які підтверджують надання кредитів членам КС; платіжні доручення; податкові накладні; договори; акти на списання матеріальних цінностей та інші, які можуть стосуватися діяльності КС [3, с. 46–47].

Робота слідчого з документами здійснюється у два етапи. На початковому етапі слідчий повинен отримати загальне уявлення про документ, а саме: чим є документ, у кого і де зберігається, зовнішній вигляд документа та його реквізити, походження, від кого надійшов до адресата. Подальші дії слідчого залежать від того, яку роль, за його припущенням, цей документ може грати в справі: речового доказу або засобу посвідчення тих чи інших фактів і обставин. Обидва етапи поєднуються з перевіркою по суті операцій, відображених у документі.

Завдання слідчого огляду документів полягають у їх збиранні й дослідженні. У процесі огляду документів по справах про шахрайство в діяльності КС мають бути вирішені такі завдання: 1) з'ясування загальних даних, які характеризують документ; 2) установлення місця розташування тексту, який підлягає дослідженню, його фрагментів, підписів; 3) ким і коли виданий або виготовлений документ, кому адресований; 4) від імені кого виконані підписи, який зміст документа, що свідчить про факти й обставини, які мають значення для справи; які реквізити він має; 5) чи є в документі які-небудь знаки або тексти, нерозривно пов'язані з підписами, що підлягають дослідженню; 6) які факти або події засвідчені підписами, печатками й штампамі, коли заповнений текст (підписи); 7) встановлення факту виконання документа або окремих його частин конкретною особою; 8) встановлення ознак, що вказують на внесення в документ змін; 9) яким барвником виконаний основний текст, заповнені реквізити, окремі фрагменти; 10) як виконано текст рукопису; 11) чи відповідає час заповнення документа, судячи з дати й часу виготовлення бланка документа; 12) установлення ознак підроблення відбитків печаток, штампів за їхнім дзеркальним відображенням, а також інші завдання [9, с. 246].

У результаті такого огляду слідчий визначає: які документи слід долучити як речові докази; яких документів не вистачає і яких заходів потрібно вжити для їх отримання; по яких документах необхідно призначити судову експертизу; які документи допоможуть дослідити певні обставини; які

документи можна в подальшому використати під час проведення слідчих (розшукових) дій. Огляд документів важливий і з тієї позиції, що результати їх огляду можуть стати орієнтиром під час планування розслідування (наприклад, з них можна отримати інформацію про коло осіб, яких потрібно допитати, встановити місце знаходження інших документів тощо).

Не менш важливим є слідчий огляд документів на електронних носіях, а також комп'ютері, на що звертається увага в юридичних джерелах. Для цього може проводитися фотографування або відеозапис зображення на екрані дисплея. Під час огляду комп'ютера необхідно: зупинити програми й зафіксувати в протоколі результати своїх дій, відобразити зміни, що відбулися на комп'ютері; визначити наявність у комп'ютера зовнішніх пристроїв-накопичувачів інформації на твердих магнітних дисках (вінчестері), відобразити в протоколі й на схемі, яка до нього додається, місцезнаходження комп'ютера і його периферійних пристроїв (принтера, модема, клавіатури, монітора тощо); відобразити в протоколі призначення кожного пристрою, назву, серійний номер, комплектацію (наявність і тип дисководів, мережних карт й ін.), наявність з'єднання з локальною обчислювальною мережею й (або) мережами телекомунікації; стан пристроїв (цілі або зі слідами зламу); точно описати порядок з'єднання між собою зазначених пристроїв, за необхідності зазначити сполучні кабелі й порти їхнього підключення, після чого від'єднати пристрої від комп'ютера [6, с. 96].

На нашу думку, під час огляду необхідно використовувати спеціальні знання – професійні знання, якими володіють відповідні спеціалісти, а особи, котрі проводять розслідування (слідчі, прокурори), – неповною мірою. Головне призначення спеціаліста під час проведення слідчих (розшукових) дій полягає у наданні слідчому консультацій та рекомендацій науково-технічного характеру: як краще підготуватися до проведення, які застосувати прийоми, методи та засоби для виявлення, збору та фіксації доказів. Характер дій спеціаліста на місці проведення слідчого огляду залежить від різновиду суспільно небезпечного діяння, а також сукупності інших умов та факторів. Ці особи, викликані слідчим, зобов'язані брати участь в огляді та, використовуючи свої спеціальні знання та навички, сприяти слідчому у виявленні, закріпленні (фіксації) та вилученні доказів, звертати його увагу на обставини, пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням доказів, давати пояснення з приводу

здійснюваних ним дій [12, с. 410]. Спеціаліст бере участь у виявленні, фіксації та вилученні доказів. Він допомагає слідчому виготовити зліпок, зафіксувати та вилучити сліди, правильно описати речові докази, може брати участь у перевірці та оцінці доказів. Така необхідність виникає у разі недостатніх знань слідчим прийомів та засобів виконання роботи, що потребує спеціальних знань на навичок [1, с. 164].

Аналіз слідчої практики показує, що для проведення окремих слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування економічних злочинів слідчі залучають спеціалістів різного економічного профілю до участі в огляді документів та комп'ютерної техніки, обшуках та вилученні предметів і документів, у тому числі комп'ютерної техніки. Ми піднімаємо думку А. Д. Марушева, що до тактичних завдань взаємодії слідчого зі спеціалістом-економістом можна віднести: виявлення документів, що характеризують вчинення незаконних господарських операцій всередині КС; визначення можливих місць знаходження бухгалтерських документів, які мають значення для справи; вилучення документів, доброякісність яких викликає сумніви, що характеризують сутність вчинення незаконної господарської операції; установлення значення виявлених бухгалтерських документів або окремих їх частин у кримінальному провадженні; вилучення відповідної кількості бухгалтерських документів, необхідних для їх подальшого дослідження; визначення коло посадових осіб, до компетенції яких належить оформлення відповідних бухгалтерських документів зі здійснення господарських операцій; визначення порядку та особливостей щодо збереження вилучених документів; встановлення порядку документообігу в КС, а також характеру і специфіки документального оформлення та відображення в бухгалтерському обліку досліджуваних у кримінальному провадженні господарських операцій [7, с. 262].

Висновки.

Виходячи із вищезазначеного, можна стверджувати, що огляд місця події є невідкладною, досить часто незамінною слідчою (розшуковою) дією, що проводиться за будь-якими кримінальними правопорушеннями. Огляд місця події дає вихідні дані, необхідні для визначення напрямів розслідування, організації проведення окремих слідчих (розшукових) дій, висування обґрунтованих версій. Особливості проведення огляду місця події, пов'язаного з шахрайством у діяльності КС, полягають у такому. По-перше, місцем огляду є будинки, офіси, де фактич-

но знаходиться КС і за юридичною адресою; житлові будинки, земельні ділянки та інше володіння членів (засновників) КС, яке належить їм на праві приватної власності (адже ці приміщення можуть використовуватися для приховування засобів вчинення шахрайства). По-друге, необхідно вирішити питання про отримання дозволу на проведення такого огляду (ухвалу слідчого судді). По-третє, до огляду обов'язково рекомендується залучити спеціаліста (економіста, бухгалтера, ревізора та ін.), а також вирішувати питання про доцільність залучення інших осіб. По-четверте, слід враховувати такий фактор, як час (КС не функціонують цілодобово, а мають певний режим роботи). По-п'яте, під час огляду нерідко виникає необхідність ознайомлюватися зі значною кількістю документів та вирішувати питання про необхідність (доцільність) їх вилучення. Тому слідчому варто заздалегідь вирішити, яким чином їх краше та швидше описувати в протоколі та пакувати у разі вилучення. Врахування цих особливостей дасть змогу якісно провести огляд місця події та отримати найбільш повну інформацію про саму подію, що сталася.

Список використаних джерел:

1. Бідняк Г. С. Участь спеціаліста у проведенні огляду документів під час розслідування шахрайств / Г. С. Бідняк // Криміналістичний вісник. – 2016. – № 1. – С. 162–166.
2. Динту В. А. Аналіз процесуальних відмінностей у проведенні огляду житла чи іншого володіння особи й обстеженні публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи // Право і суспільство. – 2015. – № 5.2. – С. 218–224.
3. Кредитні спілки в Україні : навчальний посібник / [уклад.: Б. А. Дадашев, О. І. Гриценко]; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – 196 с.
4. Криміналістика / за ред. В. Ю. Шепітька. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Ін Юре, 2004. – 728 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Криушенко Л. І. Особливості виявлення обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування шахрайства в банківській сфері / Л. І. Криушенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 39(2). – С. 94–99. – (Серія: Право).
7. Марушев А. Д. Тактичні задачі взаємодії слідчого з спеціалістом-економістом / А. Д. Марушев // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1082, вип. 16. – С. 261–263. – (Серія: Право).

8. Мусієнко О. Л. Особливості огляду місця події при розслідуванні шахрайства / О. Л. Мусієнко // Форум права. – 2013. – № 4. – С. 253–257.

9. Руководство для следователей. – 2-е изд. доп. и перераб. – М.: Юрид. лит., 1981. – Ч. 1. – 544 с.

10. Слідчі (розшукові) дії : навчальний посібник / [О. В. Авраменко, Р. І. Благути, Ю. В. Гуцуляк та ін.]; за заг. ред. Р. І. Благути та Є. В. Пряхіна. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – 416 с.

11. Татарин Н. М. Тактика огляду місця події під час самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва / Н.М.Татарин//Правоісуспільство.–2014.–№3.–С. 305–310.

12. Тищенко С. О. Особливості організації і тактики проведення огляду місця події / С. О. Тищенко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 4. – С. 409–413.

Статья посвящена раскрытию особенностей тактики проведения различных видов осмотра при расследовании мошенничества в сфере деятельности кредитного союза. Детально рассмотрены подготовительный, рабочий и заключительный этапы проведения осмотра места происшествия, основания его проведения, методы проведения в зависимости от объекта исследования. Приведен типичный перечень документов, которые могут осматриваться следователем, обращено внимание на те признаки, которые необходимо указать в протоколе осмотра.

Ключевые слова: документ, кредитные союзы, осмотр места происшествия, расследование, следственные (розыскные) действия, мошенничество.

The article is devoted to the disclosure of the peculiarities of the tactics of carrying out various types of inspection during the investigation of fraud in the field of activity of the credit union. Details of the preparatory, work and final stages of the survey, the grounds for its conduct, and the methods of conducting it, depending on the object of the study, are considered in detail. A typical list of documents that can be reviewed by the investigators is given, and those features that are to be noted in the inspection report are drawn.

Key words: document, credit unions, review of the place of the event, investigation, investigative (wanted) actions, fraud.